

նական լրագիրն, որ կը հրատարակուի գերմաներէն եւ հունգարերէն լեզուաւ: Այս առթիւ կազմուած է գեղարուեստից Արուեստահանդիսի Եանձնաժողովոյն կողմանէ փնակահայտութիւն մը, որուն վրայ ընդարձակագոյն տես թերթին մասնացմանց կարգին մէջ:

2. Արտօթահանդիս Մարտի Թերեյնայ, որ պիտի բացուի ամսոյս 16ին:

3. Համալեռնային Արտօթահանդիս Օգոստոսի 1ին յայտարարուած օգտապարկի համաշխարհային արուեստահանդիս շէր եղած: Առաջին անգամ կ'ըլլայ Վիեննայի Պրատեր ըսուած ընդարձակ պարտիզին մէջ, եւ արդէն Ապրիլի 1ին բացուեցաւ: Ասոր մասնակից եղած են աշխարհիս ամէն կողմանէ: Փարիզի օդանաւաց առաջին գործատուներէն, Բերլինի Օդապարկի ընկերութիւնն եւ այլն ունին արդէն իրենց տեղը, եւ օդապարկի ու թռչելու բազմաթիւ մեքենաներ ի տես գրուած են:

4. Արտօթահանդիս Մարտի-Ապրիլի որտեղ: Արիկայ միտ ամէն արուեստահանդէսներէն մեծագոյնն է, եւ Ապրիլ 8ին պիտի բացուի Պրատերի Ռոտուելդա անուն յաղթ շէնքին մէջ: Այս արուեստահանդէսը պիտի ներկայացնէ Բուեն Աւստրիոյ արուեստից փառնկիսկոս Եովսեփ կոչուող քառանասանկայ կայսրութեան ժամանակ ըրած յառաջդիմութիւնը:

4

ՅՈՒՆԱՆԵՐԵՐ

ՆՈՐԱՆՈՒՐԵ

Նորագոյն շինում:

Ա. Կոլին (August Kolb, տես թերթիս ծածկի երես 3) հնարած նորագոյն շինանը պարզ, դիւրաւ գործածելի եւ տեսական է: Ասոր գլխաւոր յատկութիւնն է՝ դիւրաւ եւ մեծ քանակութեամբ շէր հանել, այնպէս որ իւր կազմութեան տեսակին համեմատ կրնայ 8 1/2 մետր խոր շէրեր շէր հանել եւ բարձրացնել 60 մետր բարձր տներու մինչեւ վերնայարկը: Այս առաւելութեանց հետ ունի նաեւ այնպիսի պարզ կազմով, որ թէ փոխադրութիւնը դիւրին եւ թէ նորոգութեան անկարօտ է: Իսկ շէրերէն թեւն այնպիսի է որ կրնայ ալ ու ծախ, վեր ու վար զարմուի: Այս նոր դիւրաւ գործածելի ըլլալուն եւ մեծ արդիւնք յառաջ բերելուն՝ ամէն կողմ մեծ ընդունելութիւն գտած է:

Աղիքստանը Սիւնի գերեզմանը:

Տեղւոյս լրագիրը մէջ կը կարգանք. «Կոստանդնուպոլսէն հետեւեալ հետաքրքրական լուրը կ'առնուի: Կայսերական հնագէտն Համիտ Պէլ անցեալ տարի Ասորիքի Սիրտա քաղաքն ըրած

խուզարկութեանց ժամանակ՝ կը հանդիպէ կամաւ լակապ մուսանի մը, որուն մէջ հին դաշագոյնի կը դնուին, բարբոթին անարատ մնացած, գեղեցիկ քանդակեալ եւ իւղանկար: Նոյն տեղը Համիտ Պէլ կը գտնէ տրէշ ասեփ փառաւոր դաշագոյն մը, խորքանդակ դարգարեալ, որուն աքնուութեանց նման ըստսոր շէր տեսնուած: Գազաղներ կը բերուին Վ. Պոլսին եւ կը քննուին: Փառաւոր դաշագոյն ի սկզբան կը համարուի՝ թէ Աղէքսանդր Մեծի զորավարներէն միոյն ըլլայ, սակայն Գարապէլէս հնարած կը հաստատուի թէ նոյն փակ Աղէքսանդր Մեծինն է: Այս դաշագոյն, որ Աղէքսանդրի Պարսից դէմ կանգնած յաղթութիւնը կը ներկայացնէ, առաջին տեսութեան կարծեմ կու տայ թէ Աղէքսանդրի զորավարներէն միոյն ըլլայ, վասն զի Աղէքսանդր Մեծն Աղէքսանդրիա թաղաւ եւ կը բերուին: Բայց այս կարծիքն հիմն չունի, վասն զի յայտնի է որ բազմաթիւ պատմագիրք կը տարակուսին նոյն առանձնութեան վրայ: Եթէ ուրեմն մէկ դի թողունք այս ենթացքութիւնը, այն տանն տեսնելով որ դաշագոյն Աղէքսանդրի յաղթութիւնը կը ներկայացնէ, զոր ոչ չը կրնար յանդգնել իրեն սեպհականել, եւ այնպէս նուրբ ու աքնի գործուած է եւ փինիկեցի թաղաւորի մը դաշագոյնի թով դրուած կրնանք, ապահովապէս թել թէ այն դաշագոյն Աղէքսանդր Մեծինն է: Բայց աստի՛ կարելի չէ որ Աղէքսանդր իւր զորավարներէն միոյն դաշագոյն վրայ իւր զինանշանը դնել տուած ըլլայ: Աղէքսանդր դիւրին ժապաւնէրով պատեալ է, որ երեւոյթն չէ տեսնուի: Նոյն տեղը գտնուող միւս դաշագոյնը վրայ: Գարապէլէս կը իշխուցնէ իւր տեսութիւնն՝ մանրամասն ցուցնելով թէ Պաղատնոս քննչէն խառած կը եւ լէկ դաշագոյն իւր ժամանակ փնէրիկ կը դնուի: Համիտ Պէլի առաւելութեամբ, որ հնարասական թանգարանի վարիչն է, Սուլթանն հրամայած է որ թանգարանի կից շէնքն թանգարանին մասն ըլլայ եւ հոն դաշագոյններն ի տես դրուին:

Ալիսարիսիս խմբումն հնարարութիւն:

Անցեալ տարւոյ Հոկտեմբ. առաջին թուոյն մէջ յիշած էինք թէ Կաթիֆուրիայի Արք. քաղաքին դիւանիոյն համար հեռագրաւ մը կը պատրաստուի, որ աշխարհիս հեռագրաններէն ամէնէն մեծն է: Այս հեռագրանն այժմ պատրաստուած լինցած է, որուն մեծութեան դաշագոյնը որ տալու համար յառաջ կը բերենք քանի մը բան: Խորանարդ ձոյլ երկաթի սիւնն, որուն վրայ կեցած է հեռագրան, երեք դասիկոն՝ ասն բարձրութիւնն ունի եւ 36.000 ֆունտ կը կշռէ: Վարի մասին տրամագիծն է 10 սուր, իսկ շէրի մասին 5 սուր: Այս սեան վրայ կը կենայ 8000 ֆունտ քառակուսի մը, վրան պողպատեայ բեռեակն ասանցնէ՝ 10 սուր երկայն եւ 2800 ֆունտ ծանր, եւ այլ մանր գործիչներ: Ասոր վրայ հաստատուած է հակայտեւ հեռագրան՝ 50 սուր երկայն, որուն անկապակի կը կշռուէ 638 ֆունտ եւ 36 ձողաչի արմամբիւն ունի: Այս սպինանէն ամենամեծ հեռագրաններէն 50 առ հարիւր աւելի տեղ մէջ կ'առնու, եւ 4000 անգամ աւելի կը մեծընէ: Ելեկարակաւութեամբ

պէս եղած թէ լցնել եւ թէ շարժուել կը տրուի Հեռագրախել, այնպէս որ Հեռագրէտի աստիճանը անձնական աստիճանը ընթացիկ Հեռագրէտի հետ ալ կը դառնայ ժամացուցական գործնոր, որ կը գործէ երկարակտեսութեամբ: Հեռագրէտի աստիճանը մուղղուած ժամանակ աւարկական սպանաւնէն սխալմանն պատուանդանէն 20 մետր բարձր կը կենայ: Բովանդակ Հեռագրէտը կը կուէ 65.000 Փունդ:

Պատշաճիւնը իրականութեան մը թերթ մը:

Այս թերթը թէ ի Գորիզ նոր կրօնական թերթ մը պիտի հաստատուի նշանաւոր արեւելագիտաց գործակցութեամբ, որուն նպատակն է արեւելեան եկեղեցեաց հոռոմական եկեղեցեաց հետ միութիւն: Ինչպէս կ'ըսուի, Լեւոն Ժ. Գ. արեւելաւոր Բաշա-նայպօստի այս թերթին իւր առանձին խնամոց տակ պիտի աւանդուի:

ՏՆՏԵՍԵԱՅԻՆ

ԱՆՇՆՆԻՅԻ ԳԻՐ ՈՒ ՂԵՄԱՐՈՒԹՅԱՆ:

Մուգնէն որ թղթի մը զօղ թանաքով, ինչ եւ ինչ կապարագրիչով, գունաւոր մատուցով, ձեռնակն թանաքով (տուշով) գրած գրք կամ գրած գրք հաստատուն եւ անմիջական մնայ, Հետեւեալ կերպը գործածել: Մասնիկ ջրոյ մէջ քիչ մը կաւիճ, զինքն-սպիտակաղեղ (blanc de zinc), ծանրահող, (baryte) եւ կամ ասոց նման նիւթի մը խառնել, իսկ եթէ կ'ուզես որ թուղթը գոյն մ'ալ առնուի, նայն գոյնն ալ խառնել քիչ մը: Այս հեղուկով թղթին երեսը թրջել, շորթալէն ետքը վրան քիչ մը մազեղիւցով նստրոնի սնկաղան խմածութեան (silicate de potasse) քաւ, եւ 8 միջեւ 10 որ Կեղտոսի 25° տաքութեան մէջ թողնել որ շորթայն: Այսպէս պատրաստուած թղթեր կ'ընան ջրոյ մէջ եւ կամ խոնար, սեղեր երկայն աստիճան մնալ եւ վրայի զբաւանք ամենեւին չ'աւուրի:

Երկաթի ժանգը ինչպիսի կը նմանի:

Հասանալի մեծ գիտնականներն կը պատճառէ եւ երբեմն ալ բարոյութիւն անկարելի կ'ըլլայ երկաթին վրայէն ժամայն հանելը: Stahl und Eisen լրագրին նայելով՝ ժամայն հարեալ աւարկականներն դիտուի կը մարտուն թէ զանազան անագի քլորիդի լուծուածքի (chloride d'étain) մէջ թաթի-խելը: Թէ որչափ աստիճան լուծուածքին մէջ պիտի մնան աւարկականներ՝ սովորաբար ժամայն թանաքով երկնէ կ'ընայ որոշուել: Հասանալիքէն 12 միջեւ 24 ժամ բուսական է: Եւ լոյս անագի քլորիդին լուծուածքին մէջ շատ թթու պիտի չ'առնուի, ապա թէ ոչ երկաթը կ'ապականի: Աւարկան այս լուծուածքին մէջէն հանելու պէտք, պէտք է ջրով եւ ամոնիակով լուսալ եւ ամոնիակով շորթել: Այսպէս մարտուն երկաթն՝ արտաւարածքի գոյն կ'առնուի:

ՄԱՆՐԱՅԻՆՈՒՄ

Լրագրական հրատարակչութիւն:

Լոնտոն արիւնջի միջոցով Վիկտորիա թագուհին յորձեւանի օրն Անգղիոյ երկու նշանաւոր լրագրաց ընտանիքներէն զարմանալի է: Daily News-ի մէջ թիւն կը բովանդակուի 128 սխալ, որոյ ամբողջական երկայնութիւնն է 267 անգղ. տանալաւի: Նոյն թիւն ունի 32.000 տող, 1/4 միջոցն աւելի քան, որ 2600 անգղ. Փունդ կը կըշտուի: Times ասոր կատարեալ չէր կրցած հասնիլ: Այսպէս ինքն շարեւէ համար գացած է 1600 ժամ, եւ 30 քաջ շարդող մարդը շարժել մ'աւար զբաւած են: Նոյնին է որ այս թիւն մէջ գիշերուածք մէջ պիտի տպուէ՝ 500.000 օրինակ: Առէ կ'ընայ գուշակութիւն է ինչ հսկայ կազմակերպութիւն պիտի ունենայ տպարանը:

Որոշմանիւն անգղիական վճարները:

Հասանալի լուծ երբ թէ որքան անգղիական մեծ ֆրանքի կու տայ, բայց թէ որքան մեծ չէր քան: Ահա Գաղղիոյ Economiste français անուն թերթին մեր առջեւ կը դնէ: Գաղղիոյ միջեւ ցայտօր որքան անգղիական 10.000 միլիոն ֆրանքի ֆրան կ'ընէ, որ է 1871 թիւ Գաղղիոյ վճարած տուգանակը կըշտուի: Այս պատճառաւ Գաղղիոյ վաճառականութիւնն ալ երկարագործութիւնն սխալ է իշխող, եւ շորթականաց մուրաք շուտաւ: Յիշեալ գումարն հեռուեալ կերպով յաւաքել կ'ուզէ: Եւ միլիոն հեկտար պղծի բարոյութիւն անգղիական է, իսկ բոսման, սին աւերուած է 664.511 այգի, որմէ յաւաքել կ'ուզէ ֆրանս հաստար է 200.000 հեկտար մարդը անգղիական պղծի ֆրանսուն: Եթէ մէջ հեկտար 6000 ֆր. դնելը, 7200 միլիոն ֆրանս յաւաքել կու տայ: Որուն զօղ աւելցուի նաեւ պակաս մուրաք, որ 13 տարեկան մէջ՝ 1875—1887, կ'ընէ 3800 միլիոն ֆրանք:

Երկարակտեսութիւնն իրենց արտաբերած լուծուածքին, ինչպէս մեր սովորական աղբ կամ քլորիդ արտաբերող կը լուծէ քլորի եւ նստրոնի: Վերջին տաճարականներն անգղիացի գործարարն մը փորձել երկարական հասուն խառնելէն սպիտակաղանջեալ զործածել, եւ լոյսը զարեւ: Ահիպ կ'ըլլայ այս քլորիդով: Սովորական աղբ թթուախառն ջրոյ մէջ լուծելէն ետեւ՝ կ'ընէ խառնելէն մէջ կը թաթի-խելի կը հասնուի, եւ անմիջական թաթի կ'ընէ երկարական հասուն՝ մը զօղելէն կ'անցուի: Եւ ահա անքան թարթի մը մէջ սպիտակաղանջն կատարուած է: Այս երկարութիւն մեկտեսութիւնն յայտն է որ երկարականութիւնն յիշեալ բաղադրութիւնն իւր արտաբերած լուծելէն եւ յետոյ պղծուող միւսարուն ներ յաւաքել երեւելէն ետեւ՝ վերջապէս բաղադրութեան մէջէն քլորի բարոյութիւն կ'ապարի: Որով հետեւ քլորի բուսականութիւն սպիտակաղանջեալ զորքութիւնն ունի, անմիջական կատարելէն կը սպիտակաղանջուի: